

## OVERDENKING

### KERK EN ISRAËL

Lezen: Romeinen 11

...,dan moet u zich niet boven de takken verheffen. Als u dat doet, moet u goed bedenken dat niet u de wortel draagt, maar de wortel u.  
(Romeinen 11: 18)

**Op de eerste zondag in oktober geeft de Protestantse Kerk op een bijzondere manier uiting aan haar roeping tot onopgeefbare verbondenheid met Israël.**

Waarom is er eigenlijk een Israëlzondag? In 1949 stelt de hervormde synode een Israëlzondag in, net na de Tweede Wereldoorlog en de vestiging van de staat Israël. Er zijn drie motieven voor zo'n aparte markering in het kerkelijk jaar. Gestalte geven aan de liefde voor het volk Israël, bezinning op de relatie van de Kerk met Israël, gebed voor het volk Israël. In dienen, leren en viëren zoekt de Kerk de relatie met het Joodse volk. Eerst stelde de hervormde synode voor om de Israëlzondag te laten vallen op de zondag vóór de Grote Verzoendag, maar vanaf 1950 is er een vaste zondag in het jaar: de eerste zondag in oktober. Omdat in die periode de grote feesten in het jodendom vallen: Nieuwjaarsdag, Grote Verzoendag, Loofhutten. In 1984 wordt van gereformeerde zijde officieel de Israëlzondag ingesteld.

### Vragen

Vanaf het begin zijn er ook vragen. Komen we Israël niet elke zondag tegen in de liturgie: in het zingen van de Psalmen en de schriftlezingen en bovenal het besef dat zowel joden als christenen hun eenheid vinden in de God van Israël? En wat wordt er dan bedoeld met Israël? Velen denken bij Israël niet alleen of in eerste instantie aan de relatie met het volk Israël, maar aan de staat en aan het conflict tussen Joden en Palestijnen. Met alle vragen en met verschillende roepingen die kunnen botsen en schuren is het juist van belang rond de grote feesten in het Jodendom extra aandacht te geven aan de relatie met het Joodse volk.

De staat is een onderdeel van de Joodse identiteit. Dus als wij spreken over 'Kerk en Israël' betekent dat, dat we ons betrokken voelen zowel bij wat er in de loop van de geschiedenis met het Joodse volk is gebeurd, als ook met haar geloofsgeschiedenis en tevens met wat er in de staat Israël gebeurt. Maar dat betekent niet dat we zonder meer achter de politiek van de staat Israël staan of de huidige staat vanzelfsprekend als de vervulling van de

landbelofte uit het Oude Testament beschouwen.

### Anno 2018

'Theologen willen af van speciale positie van Israël binnen PKN' was de kop van een recent krantenartikel in Trouw.

*"Een groep liberale protestantse theologen wil een discussie uitlokken over een van de gevoeligste thema's binnen de Protestantse Kerk in Nederland: Israël. In een manifest trappen ze af met een paar radicale voorstellen. De PKN moet in haar kerkorde en theologisch denken af van de speciale positie van Israël en het jodendom, zeggen ze. Ook kan de PKN de jaarlijkse 'Israël-zondag' schrappen of een ander accent geven."*

*"Bij het ontstaan van de brede fusiekerk in 2004 heeft de PKN bepaald dat zij een 'onopgeefbare verbondenheid heeft met het volk Israël'. "Zo'n aparte plek is theologisch gezien niet alleen onnodig, maar ook dubieus. Het suggereert een onderlinge afhankelijkheid die er niet meer is", schrijft predikant Jan Offringa in het manifest, dat hij op persoonlijke titel heeft geschreven, maar waar het theologische schrijverscollectief Relivant achterstaat. Het staat vanaf vandaag (14 september 2018 MAB) op de Relivant-website."*

Het manifest wil bewust tot een schokeffect leiden en in ieder geval tot nadere discussie. Er kwam een stroom van steunbetuigingen en kritiek op gang, uit verschillende hoek. Deze stroom laat zich hier niet in enkele woorden samenvatten.

Graag geef ik nog een gedeelte van een ander krantenartikel door. Dit artikel staat ook te lezen op de website van de Protestantse Kerk in Nederland. Het artikel stond eveneens in Trouw en wel op 19 september 2018, het is van de hand van dr. E. Klootwijk. Dr. Eeuwout Klootwijk is werkzaam voor Kerk en Israël, dienstenorganisatie Protestantse Kerk en is daarnaast predikant in Oost-Souburg

***Met enige aarzeling reageer ik op het interview met Jan Offringa naar aanleiding van zijn manifest op [www.liberaalchristendom.nl](http://www.liberaalchristendom.nl). Want alles wat je zegt over Israël valt wel ergens verkeerd, is mijn ervaring. Toch wil ik een tegengeluid laten horen, want wat Offringa zegt is niet mis.***

.....

*Net als Offringa ben ik al tientallen jaren predikant. Net als hij ben ik lid van Op Goed Gerucht. Bij sommige liberale gedachten voel ik me redelijk thuis. Maar laat ik nu ook nog voor Kerk en Israël werken, een onderdeel van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk. En vooral vanuit die*

*functie durf ik te stellen dat Offringa in zijn pamflet een karikatuur van de positie van de Protestantse Kerk maakt.*

*De term Israëltheologie geef ik voor beter, maar je ontkomt niet aan theologische reflectie op Israël. Zonder de Joodse wortels van het christelijk geloof verliest de Protestantse Kerk haar identiteit. Ja, Jezus is universeel, maar hij komt niet uit de lucht vallen. Bij Paulus zie je in zijn brieven een grote worsteling over de blijvende betekenis van de Tora en het volk Israël, terwijl Offringa de spanning eruit haalt.*

*Verjoodsing van het christendom? Wie wil dat? Niet de Protestantse Kerk. Die wil: geen zending onder Joden, maar gesprek.*

*Wie wil de staat Israël een religieuze betekenis toekennen? Niet de Protestantse Kerk. Wel erkent zij dat de staat voor veel Joden onderdeel is van hun identiteit en van grote betekenis, maar dat is wat anders. Dat Israël gewoon als iedere andere staat beoordeeld moet worden naar maatstaven van internationaal recht, staat al tien jaar lang in de Israël-Palestinanota.*

*Zijn we één grote religieuze familie? Is het jodendom net zo'n verre neef als het boeddhisme? De ene familie is de andere niet. Met het jodendom heeft het christendom een bijzondere familieverwantschap. We komen uit dezelfde moederschoot.*

.....

*Kerkorde-artikel afschaffen? Dat miskent een deel theologiegeschiedenis van de twintigste eeuw in Nederland en verandert het zelfverstaan van de Protestantse Kerk, en zo gooi je het kind met het badwater weg.*

*Israëlzondag afschaffen? Het gaat daarin precies om wat Offringa zegt: een zondag over de verhouding tussen het jodendom en christendom op voet van gelijkwaardigheid, waarbij expliciet aandacht is voor de onopgeefbare strijd tegen antisemitisme.*

*“Dit alles onderstreept naar mijn mening dat we ook nu Israëlzondag niet kunnen missen. Dit jaar 7 oktober a.s.*

*Ds. M. A. Bos*

**P.S.**

*Op maandag 8 oktober: bezoek aan de synagoge in Enschede(zie elders in dit blad)*